

De Brieven van Augustin Mestdagh kanonnier van de keizerlijke garde in het "grote leger" van Napoleon aan zijn broer Joseph Mestdagh, koster te Westkapelle.

Jan Lavaert

Inleiding

Zondag 31 juli 2005 ca 16u tot 16.50u bezoek van juffrouw Elisabeth Mestdagh, dochter van Lodewijk Mestdagh en van Germaine Schotte, wonend te Knokke-Heist, Taborastraat nr 10;

In een eerste afgifte op 2 augustus schenkt zij aan E.H. Jan Lavaert, pastoor van Westkapelle St.-Niklaas ter voorlopige bewaring in het parochiearchief, drie brieven gericht aan Joseph Mestdagh, koster van Westkapelle. Zij zijn gedateerd :

- 1° Brief - Lafeere 25.05.1813
- 2° Brief A - Frankfurt 8.07.1813
- 2° Brief B - Bautzen 14.08.1813

Op 8 augustus schenkt zij nog vijf documenten :

- Een brief gedateerd op 8.07.1813. Dit is een dubbel van de tweede brief.
- Een document, gedateerd op 11.07.1813, waarin van hogerhand bevestigd wordt dat Mestdagh Augustin op 13 juni 1813 vertrokken is naar de "grand Armée".
- Een volmachtbrief voor Joseph Mestdagh. 1816.
- Een vrijgeleide voor student Louis Mestdagh. 28.08.1837.
- Een brochure over de toondichter Karel Mestdagh.

De laatste drie stukken hebben geen verband met het onderwerp van dit artikel. Zij worden hier dan ook niet meegedeeld.

De auteur van de brieven is Augustin Mestdagh, broer van Joseph, koster-onderwijzer te Westkapelle. Op het moment van het schrijven der brieven is Augustin soldaat in het leger van Napoleon. Naar het zeggen van Elisabeth Mestdagh - en zij heeft dit altijd gehoord van haar ouders en familie - is soldaat Augustin Mestdagh nooit teruggekeerd van Duitsland of Rusland. De documenten kreeg zij van haar broer Paul die meewerkte in de zaak van "De Lekkerbek" in het Zoute. Misschien had deze ze gekregen van de gezusters Mestdagh in Gent: Elisabeth, Hubertine en Maria.

1. Eerste Brief

Codicologie.

- Watermerk: waaivormig 2 x 5 streken. symmetrisch langs elkaar....
- Papier licht bruin.
- Inkt: lichtbruin.
- Schrift: gelijkmatig schuinschrift hellend naar rechts.

- Afmetingen: L: 36,2 cm Br: 23,2 cm.
- Dit folioblad is in twee gevouwen tot 4 p. van 23,2 op 18,1 cm.
- Bovenaan p. 2 in het midden: roze halfcirkelvormige vlek: spoor van verzegeling ?
- p. 3 midden onderaan, papier beschadigd.

Geadresseerde: p. 3.

A Monsieur
Monsieur Joseph Mestdagh koster
a Westcappelle
De partement du
la Lys arrond: du
Brugges Westcappelle

Rond deze tekst staat bovenaan Joseph - Monsieur - Monsieur Joseph - Mestdagh. Rechts van de tekst staan drie identieke handtekeningen Mestdagh ? + Mestdagh. Onderaan deze tekst staat Joseph.

Tekst:

p. 1.

Lafeere den 25 meije 1813

Lieven Broeder ende Massuer

Mijn gezondheid is goed lof. Ik verhope van U het zelve. Ik en hebbe maer den 7sten meije moeten uijt brugge vertrekken naer roesselaere vandaer op meenen vandaer op rijssel. Daer heeft Carolus Kerkove naer huijs gegaen. Ik hebbe daer met eenen zekeren Bossaerd gegaen van wervijk die wel frans koste. Wij zijn van daer naer de waey gegaen. Daer waeren twee transporten en wij hebben den onzen gemist. Want hij was naar Arast en den transport van het departement du noord naemen de roete naar Camerijk. Wij zin met hun gegaen maer als wij daer quaemen zoo grogten wij bij naer in het kot maer wij naemen den weg naer Bapome. Dat was 13 ueren van de waey. Daer gaf den Meyer ons een briefken om tot parijs te gaen alwaer wij eenen dag eer waeren als ons ander volk. Wij hebben Daer 3 daegen in geweest maer dat is een stad die het zien weerd is zij is meerder als brugge rijssel en gend.

p. 2.

Wij hebben naer de keizerens courbovoo gegaen daer zin wij uijtgetrokken. Ik en eenen van ingelmun(ster) zijn uijtgetrokken voor kannonier onder de garde impériale en wij zijn naer lafeer moeten komen alwaer Dat er wel 3 duizend waeren in een kleen stedeken al jonge conschrin maer daer waeren der van 3 soorten te peerd en te voed en van den trin. Die van den trin waeren de slegste maer waer onder Dat ik zin is schoon volk maer daer zinder zoo veel Dat zij

daer in verdoelen. Zij en geven ons niet als een alf brood op eenen dag en die hier al 3 weken geweest hebben en hebben nog niet moeten doen; daeren is maer eenen uersten of vier en ontrend honderd simpel soldaeten die ons moeten leeren en die weggegaen zijn als ik eerst moeste gaen. Hebben der al zijen vertrekken jonge die nog in hun kleedinge niet en waeren die al naer de russen trokken. Broeder ik en kan nog niet veel schrijven wand ik nog niet en wete t'erste dat ik geen Frans en kan. Ik en verstaen niet en ik en hore al bij anders niet. Broeder ik hebbe u te bedanken voor uwe goede jonste wand dat ik geen geld en hadde zoude ik hier creveren: broeder ende massuer W.,M.,B. uw broeder Mestdagh

In de linkerbenedenhoek p. 2

A monsieur aug: mestdagh
Canonier de la nouvelle
garde imp. au depot
a lafer en Picardien
dit is mijn adres de par... Lai fere (?).

Nota: De punctuatie is aangepast evenals de beginletters van de nieuwgevormde zin.

2. Tweede Brief A:

Codicologie.

- Watermerk:
 - Bovenste helft van de folio in het midden: muziekinstrument hoorn
 - Onderste helft een woord van 11 (?) letters:MEHOF
- Papier licht bruin.
- Inkt: donkerbruin.
- Schrift: gelijkmatig schuinschrift hellend naar rechts, maar iets kleiner dan het voorgaande schrift van brief 1.
- Afmetingen: L: 39 cm Br: 24 cm.
- Dit folioblad is in twee gevouwen tot 4 p. van 24 op 19,5 cm.
- Bovenaan p. 3 in het midden: roze halfcirkelvormige vlek: spoor van verzegeling ?
- p. 3 midden onderaan papier beschadigd.

Geadresseerde: p. 3.

A Monsieur Monsieur
Joseph Mestdagh koster
tot Westcappelle
Departement
de la Lys arrondissement
De Bruges à
Westcappelle
Cito cito Presse

Boven bovenstaande tekst staat een rekensommetje

Onder de bovenstaande tekst staat 2 maal 30 30 en een teken: betekenis onbekend.

Links van de bovenstaande tekst: inktvlekken

Tekst:

p. 1.

Francfort Den 8 julij 1813

Lieven broeder ende Massuer

Ik hope dat deze winnijge Regelen u zullen vinden in goede gezondheid gelijk ik god lof ook ben. Dus laete ik u weten dat ik tot francfort gearriveerd ben, een groote stad in duijdsland alwaer wij 6 daegen stille geweest hebben ende wel gelogierd geweest, wij hebben over groote bergen gegaen alwaer zij de moelen steenen uijt haelden ende veele slegte streken gezien alwaer er geene vrugten stonden. Dan zijn wij tot meijense gekomen waer wij eenen nagt gelogierd hebben, op een prochie daer tegen. Dan zijn wij smorgens vroeg over den rim gegaen het welke een groot water was, meer als 3 mal zoo breed als tot brugge den kom. Daer lag een brugge over gemaekt, die op schutten lag welke schutten met ankers vast laegen want dat waeter stroomde ook fel, dan hebben wij nog 9 ueren boven meyense gegaen om tot francfort te komen, het welke een gereformeerde stad is maer wij hebben hier een schoon leven, dat wij hier mochten blijven maer wij moeten morgen vertrekken naar russen land, hier hebbe ik ook veel russensche gezien die genomen waeren vande fransche, hier en is het ook niet goed om op de wagt te staen Want hier zijn over een korten tijd 6 uzaeren vermoord, die op den wagt stonden, maer nu en hooren wij daer niet meer van wand deze stad ligt altijd vol soldaeten die altijd toekomen ende voords, gaen naer het groot leger, ik en weist ook niet dater zoo veele menschen in de weyrelt waeren geleyk ik hier

p. 2.

geele daegen zijn daer zijn ook veele Vlamingen maer ik en hebbe nog maer een gezien van oostcamp die ik kende maer ik hebbe kennisse met alle volk het is gelijk wat volk dat het is. Broeder ik ben in de grote compagnie cannoniers van de jonge garde imperiale daer is nog een houde garde die hebben 5 grooten per dag meer als wij ende het peerde volk van de cannoniers van de garde hebben 25 fransche stuijvers daegs maer zij en konnen daer niet onder geraken voor dat zij 5 ofte 6 jaeren dienst gedaen hadden ende ook defrente bataillien maer zij zijn schoonder gekleed als de garde donneur. Broeder zijt zoo goed van een misse te willen doen ter eere van onze lieve vrouwe ook de complementen doen aen moeder zusters ende broeders dat zij mij gedagtig zouden zijn in hun gebed. Ik en hebbe anders niet van doen, Ik wenste dat het

t'huis zoo wel ging ende ook met broeder joannes gelijk met mij, maer ik hope haest om antwoorde te mogen schrijven want ik verlange om te weten hoe het met broeder joannes gaed. Broeder wat aengaed de resegmenten ofte batalijons daer en zin geene onder de garde imperiale anders niet ofte compagnien. Waer mede ik blijve uw oodmoedigen ende onderdaenigen

Broeder Augustin Mestdagh

Onderaan links staat nog een nota in een lichtjes verschillend schrift:

de complementen aen
moeder zusters ende broeders
aen den eerwaerden heer pastoor
ende geele mijne familie
ende goed kennisse

3. Tweede Brief B:

Codicologie.

- Watermerk : Op de plooi in het midden F Y N
- Papier licht bruin.
- Inkt: lichtbruin.
- Schrift: gelijkmatig schuinschrift hellend naar rechts,
- Afmetingen: L: 33,2 cm Br: 20,3 cm.
- Dit folioblade is in twee gevouwen tot 4 p. van 16,6 op 20,3 cm.
- geen sporen van verzegeling geen geadresseerde
- sporen van plooiën.

Geadresseerde: geen

Tekst:

p. 1.

Francfort Den 8 julij 1813

Lieven broeder ende Masure

Ik hope dat deze weijnige regelen u zullen vinden in goede gezondheid gelijk ik god lof ook ben. Dus laete ik (v) weten dat ik tot francfort gearriveerd ben, eene (v) groote stad in duijtsland (v) alwaer wij zes (v) daegen gerust (v) hebben en wel gelogeed (v) geweest. Wij hebben over groote bergen gegaen alwaer zij de molen (v) steenen uijt haelden en (v) veele slegte streeken (v) gezien alwaer er geene vrugten stonden. Dan zijn wij tot maijence (v) gekomen waer wij eenen nacht (v) gelogeed hebben, op een prochie daer tegen. Dan zijn wij 'smorgens (v) vroeg over den rhin (v) gegaen het welk een groot water was, meer als drij

(v) mal zoo breed als tot brugge den kom. Daer lag een brugge over gemaekt, die op schuijten lag, welke schuijten (v) met ankers vast laegen want dat waeter stroomde ook fel. Dan hebben wij nog 9 ueren boven mayense (v) gegaen om tot francfort te komen, het welke een gereformeerde stad is. Maer wij hebben hier een schoon leven, dat wij hier mogten blijven, maer wij moeten morgen vertrekken naar rusland,

p. 2.

hier hebbe ik ook veel russen (v) gezien die genoomen (v) waeren vande fransche. Hier en is het ook niet goed om op de wacht (v) te staen. Want hier zijn over een korten tijd zes (v) uzaeren vermoord, die op (v) wacht (v) stonden, maer nu (v) hooren wij daer niet meer van want (v) deze stad ligt altijd vol soldaeten die altijd toekomen en (v) voord (v) gaen naer het groot (v) leger. Ik en wist (v) ook niet dat er zoo veel menschen in de weereld (v) waeren geelijk ik hier heele daegen zie. (v) Daer zijn ook veele Vlamingen maer ik en hebbe nog maer een gezien van oostcamp (v) maer ik hebbe kennisse met alle volk dat (v) is gelijk wat voor (v) volk dat het is. Broeder ik ben in de 9 ste (v) compagnie canoniers van de jonge garde Imperiale (v) daer is nog een oude (v) garde die hebben 5 grooten per dag meer als wij ende het peerde volk van de canoniers van de garde hebben 25 fransche (v) s'daegs (v) maer zij en kunnen daer niet onder geraeken (v) voor dat zij 5 a 6 jaeren dienst gedaen hebben (v) ende ook difrente (v) bataillien maer zij zijn schoonder gekleed als de gardoneur (v). Broeder zijt zoo goed van een misse te willen doen ter eere van O. L. V. (v) ook de complementen aen moeder broeders en zuster (v) dat zij mij gedagtig zouden zijn in hun gebed. Ik en hebbe anders niet van doen, Ik wenschte dat het 'thuis zoo wel ging als met mij (v) alsook (v) met broer (v).

p. 3.

Ik hoope van (v) haest om antworde te moogen (v) schrijven want ik verlange om te weten hoe het met broer (v) jan (v) gaed. Broeder wat aengaet (v) de regimenten (v) ofte bataillions (v) daer en zijn (v) geene onder de garde Imperiale (v) anders niet als (v) compagnien (v) waer mede ik blijve

uw ootmoedigen
en onderda(nigen)
Broeder
A. Mestdagh
ongelukkigigen
soldaet
op den 1 (of 8) Meije (sic)
1813

nota: (v) = variant in e schrijfwijze in brief 2A.

4. Brief waarin van hogerhand bevestigd wordt dat Mestdagh Augustin naar de "grande Armée" vertrokken is op 13 juni 1813. Datum 11 juli 1813.

Codicologie.

- Watermerk: geen, wel om de drie cm een lijn
- Papier licht groen.
- Inkt: zwart.
- Schrift: gelijkmatig schuinschrift hellend naar rechts, maar niet hetzelfde als de brieven.
- Afmetingen: L: 29,5 cm Br: 19 cm.
- Dit folioblad vertoont plooiën van verzending met de post, zoals de andere brieven.
- Onderaan papier beschadigd. Gescheurd en stukken verdwenen. Schrift is volledig bewaard.

Tekst:

p. 1.

Garde Impériale, Artillerie

9ème Compagnie

Les membres composant le Conseil
d'Administration du Corps d'Artillerie de la Garde
C e r t i f i e n t que le nommé Mestdagh
(Augustin) fils de feu Ignace et de Vauchore (lees Vanhove)
(Barbe) Né à canton de département
de la Lys le 27 juillet 1791, taille d'un mètre
770 millimètres, visage ovale, front rond, yeux
gris, nez moyen, bouche moyenne, menton rond, cheveux
et sourcils châtains; est parti pour la grande
armée le 13 juin dernier

Lafère le 11 Juillet 1813

links in de marge: ovalen stempel met randschrift:
GARDE IMPERIALE - ARTILLERIE -

in het middenveld: gekroonde arend die zijn jongen voedt.
Onder de stempel: Vu par le Fuispecteur ? (lees inspecteur)
Vijf handtekeningen waaronder een leesbaar: Laval

Keerzijde tekst:

p. 2.

A Monsieur

Monsieur turgy, receveur ... ?

Rue des chevaliers n° 32

a Bruges

Département de la Lys

Daaronder in de hoek links staat een rekensommetje
rechts boven een schuine stempelafdruk: een onleesbaar woord

5. Derde Brief

Codicologie.

- Watermerk: midden op de plooi van de folio: D & C BLAUV
- Papier licht bruin.
- Inkt: bleekbruin.
- Schrift: gelijkmatig schuinschrift hellend naar rechts.
- Afmetingen: L: 37,4 cm Br: 22,6 cm.
- Dit folioblad is in twee gevouwen tot 4 p. van 22,6 op 18,7 cm.
- Bovenaan p. 2 in het midden: roze halfcirkelvormige vlek: spoor van verzegeling ?
- p. 3 midden onderaan papier beschadigd.

Geadresseerde: p. 3.

p. 3.

boven het geschreven adres staat in zwarte druk in kapitalen:

N° 19

GRANDE-ARMEE

A Monsieur Monsieur
Joseph Mestdagh sackristein
a Westcappelle departement
de la Lys arrondissement
de Bruges à Westcappelle
en flandre sito sito presse

Bovenaan deze tekst is het blad beschadigd

Door de tekst is met de hand geschreven het cijfer 16 ofwel is dit een paraaf.

Tekst:

p. 1.

Bautsen den 14 ougst 1813

Beminden broeder ende Masuer

Ik hebbe uw brief ontfangen den 12 dezer waer in ik verwonderd zijn dat ik voor desserteur bekend zijn ende ende dat ik niet mijn testament tot Corbevoov gelijk overgenomen geweest hebbe maer ik hebbe terstond een certificaed gevraegd aen mijnen capitin die ik ontfangen hebbe dat zal hier aen toogen dat ik geen desserteur en ben. Broeder gij en moet niet verwondert zijn dat uwen brief lang onder weg geweest hebben wand wij zijn nog twee honderd uren voorder gegaen ende wij moeten nog voorder gaen. De menschen in Vlaenderen zijn gelukkig wand als wij in Duijdsland gekomen zijn hebben de menschen de soldaeten moeten de kost geven ende zij en waeren nievers mede contend ende nu moeten wij onder den blauwen hemel slaepen ende wij nemen alles wat wij krijgen schaepen koebesten houd de vrugten van den akker imers al wat wij krijgen. Wij hebben door een stede gepasseerd waer dat er niet een huijs meer geel en stond al in stukken geschoten Ik zal u voorders meer schrijven wij moeten voords naer het groot leger onzen depot en is nievers berustende als tot lafer. Schrijft mij sito weder als gij den brief ontfangen hebt. Ik hebbe een brief uijt francfort geschreven

p. 2

ende ik hope dat dien u zal helpen.

de complementen aen uwe beminde huijsvrouw ende gheel de familie

Waer mede ik blijve

uw broer A.Mestd

Bibliografie:

- Dictionnaire Napoléon. Sous la direction de Jean Tulard. Librairie Arthème-Fayard. 1987.
 - Larousse. Histoire de la France. 1789-1815. La Révolution et l'Empire. 1987.
 - Lannoy Danny, Onder de wapens bij Napoleon. Cnoc is ler. Jaarboek nr. 12, 1978. p. 19-22
 - Van Bakel Jan, Vlaamse soldatenbrieven uit de Napoleontische Tijd. Brugge 1977.
- Toegankelijk maken van de reeks soldatenbrieven die bewaard worden in het Rijksarchief te Brugge. R.A.B. Met soldatenbrieven uit Knokke, Hoeke, Moerkerke, Damme, Lissewege, Lapscheure enz.

- Rond de Poldertorens, 28° jaargang nr. 3. September 1986 p. 139-153. Mijn uittocht als Garde d'Honneur in 1813. Met inleiding door De Keyzer Albert.. Idem nr. 4. December 1986, p. 195-209.
Het is het verslag over het wedervaren van drie jonge mannen uit Sluis, Johan en Jacob Hennequin en Jacob Willem Callenfels in het leger van Napoleon. De verslaggever is Jacob Willem Callenfels. Hij beschrijft hun opmars naar Leipzig, hun belevenissen in Leipzig en de ordeloze aftocht van het leger van Napoleon na de nederlaag van Leipzig 16-19 oktober 1813. De weergegeven tekst was eerder gepubliceerd in een niet bekende courant. (ca 1885-87).
- Floor ere-notaris: Petrus Jacobus Verhee soldaat van Napoleon. In: Bachten de Kupe 1961, 3° jaargang nr 2 p. 27-28.
- Bijnen bert, Soldaten van Napoleon. In: Idem, 41° jaargang nr 4 okt-nov-dec 1999, p. 192-203. met illustratie: uniform van de keizerlijke Garde en uniform van kanonnier.
- Bastiaen Filip, Soldatenbrieven, bron van mentaliteits- en sociale geschiedenis. In: Liber amicorum Achiel De Vos. Evergem 1989. p. 39-44.
- Broeder Gaëtan, Hoe iemand zich "verkocht" onder Napoleon. Rond de Poldertorens 2° jaargang nr 1. Maart 1960 p. 14-17.

O. Monsieur Monsieur
 Joseph. ~~Mistdrecht~~ ^{N. 4. 9.} ~~Wester~~
 lot Westcappelle Departement
 De La Sijde arrondissement
 De Fruges, a
 Westcappelle
 Lito Lito Presse

De adressering van de tweede brief A

Bespreking van de brieven en andere documenten.

1. Wie is Augustin Mestdagh ?

Er bestaat een stamboom van de familie Mestdagh, opgemaakt door Hubertine Mestdagh te Gent op 7.03.1975 (met dank aan Jean Lauwereyns, architect, lid van St.-Guthago die mij dit document overhandigde). Daarin vinden wij gegevens over Augustin Mestdagh.

Hij is geboren in Waardamme op 27.07.1791 en overleden, wellicht in 1813 of 1814, soldaat onder Napoleon I.

Hij had een zuster Anna geboren in Waardamme 1794 en overleden ?. Hij had ook drie broers. De eerste was Jan of Joannes, geboren te Waardamme en ook overleden wellicht in 1813 of 1814 als soldaat onder Napoleon I. De tweede broer is Joseph Mestdagh, onderwijzer en koster in Westkapelle. De derde en oudste broer heette Henri die koster en onderwijzer werd in Dudzele.

Augustin was de zoon van Ignace Mestdagh en van Barbara Vanhove (2° echtgenote). Ignace was onderwijzer in Waardamme. Zie kleine stamboom.

Ignace Mestdagh, onderwijzer Waardamme

° Ruisselede 1735

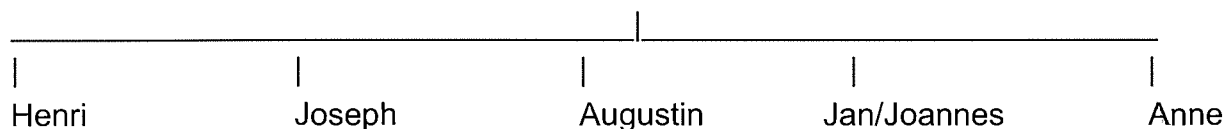
+ 14 nivôse an 9 (13.01.1802)

x 1. Barbara Serruys

x 2 Barbara Thérèse Vanhove

° Ruddervoorde 1753

+ Waardamme 25.01.1822

koster-onderwijzer Dudzele koster-onderw. Westkapelle

° Waardamme 06.03.1780 ° Waardamme 02.08.1789 ° Waard.27.7.1791 ° Waardamme? ° Waardamme 1794

+ Oostkerke 30.05.1838 + Westkapelle 19.02.1853 + 1813 of 1814 ? + 1813 of 1814? + ?

x Monica Stroobandt x Thérèse vvan Waesberghe soldaat onder Napoleon I - idem

° Oostkamp 29.05.1777 ° Ruisselede 10.12.1784

+ Dudzele 09.05.1834 + Westkapelle 17.08.1853

2. De historische context. Het jaar 1812 - 1813 - 1815.

April-mei 1810 - Napoleon bezoekt België (Knokke-Heist).

8 april 1812 - Tsaar Alexander stuurt een ultimatum naar Napoleon.

7 september 1812 - Overwinning van de Moskova (Borodino).

14 september 1812 - Napoleon komt in Moskou aan.

18 oktober	1812 - Napoleon beslist Moskou te verlaten.
27 november	1812 - Slag van de Berezina.
17 maart	1813 - Pruisen verklaart de oorlog aan Frankrijk.
2 mei	1813 - Overwinning van Lützen.
20 mei	1813 - Overwinning van Bautzen.
29 juli	1813 - congres van Praag.
12 augustus	1813 - Oostenrijk verklaart de oorlog aan Frankrijk.
16-19 oktober	1813 - Slag van Leipzig. Ineenstorting van napoleontisch Duitsland.
6 april	1814 - Napoleon doet onvoorwaardelijke troonsafstand.
4 mei	1814 - Napoleon ontscheept op het eiland Elba.
30 juni	1814 - verdrag van Parijs.
1° november	1814 - Opening van het Congres van Wenen.
26 fevbruari	1815 - Napoleon verlaat het eiland Elba.
9 juni	1815 - Slotakte van het Congres van Wenen.
18 juni	1815 - Catastrofe van Waterloo.
16 oktober	1815 - Napoleon komt aan op Sint-Helena.
5 mei	1821 - Napoleon sterft. Zijn laatste woorden: "A la tête de l'armée."

Bron Dictionnaire Napoléon. Arthème-Fayard 1987. p. 1227 - 1228: Les grandes dates

3. "Ouverture 1812" en daarna ...

De terugtocht van Napoleon uit Rusland heeft aan de "Grande Armée" heel wat prestige gekost. Daarbij was er een wijziging opgetreden in de mentaliteit der volkeren. Het nationalisme, dat hier en daar zich reeds had laten gelden keerde zich nu helemaal tegen de éne vijand, Frankrijk. In de campagne van 1813 in Duitsland leidde dit tot de spectaculaire ommezwaai van de Saksen, die midden de slag der volkeren in Leipzig hun wapens opeens richtten tegen de Franse legers. (Zie de beschrijving van de tocht naar Leipzig en terugkeer van drie Sluisse soldaten van Napoleon Jacob Willem Callenfels, Johan Cornelis en Jacob Hennequin in: RdP. 28° jaargang nr 3, p. 137-153 - vooral p. 153 en nr. 4, p. 195-209).

Op 14 september 1812 deed Napoleon zijn triomfantelijke intrede in Moskou na de slag van Borodino (7.09.1812). Maar reeds op 18 oktober besliste hij Moskou te verlaten en zich terug te trekken.

Op 17 maart 1813 verklaart Pruisen de oorlog aan Frankrijk. In de slag van Lützen (2.05.1813) haalt Napoleon de overwinning en ook in de daaropvolgende slag van Bautzen (15.05.1813) is hij de overwinnaar. In deze slag, 60 km ten oosten van Dresden, op 20-21 mei 1813, behaalt Napoleon de overwinning, maar de tol is zwaar. 20.000 slachtoffers aan beide zijden.

Napoleon is niet in staat de verslagen geallieerden te achtervolgen, wegens uitputting van zijn troepen en wegens gebrek aan beschikbare cavalerie.

Op 4.06.1813 wordt in Pleiswitz een wapenstilstand gesloten. Deze zal echter niet lang stand houden.

Wellington verslaat de Fransen in Vitoria (21.06.1813) waardoor Spanje voor Napoleon verloren gaat en op 12.08.1813 verklaart Oostenrijk de oorlog aan Frankrijk. Van 16 tot 19 oktober 1813 woedt de slag van Leipzig.

De geallieerden verliezen 60.000 man aan doden en gewonden, de Fransen 50.000, waarvan 20.000 doden. De overwinning is ditmaal aan de geallieerden en bezegelt de ineenstorting van Napoleontisch Duitsland.

De algemene terugtocht uit Duitsland verloopt in een ongelooflijke wanorde en chaos. (Zie het verhaal van de 3 Sluisse soldaten in: Rond de Poldertorens 28e jaargang, nr 3 p. 137-153 (vooral p. 153 Leipzig).

4. Commentaar:

In dit overzicht van historische gebeurtenissen plaatsen wij de oproeping van Augustin Mestdagh, zijn tocht door West-Vlaanderen naar Parijs. Zijn opleiding in La Fère (oude vestingstad in dépt. de l'Aisne, halfweg tussen Saint Quentin en Laon) en zijn tocht in Duitsland tot in Bautzen, waar wij zijn spoor bijster raken.

Nadat Napoleon Moskou is binnengekomen, moet hij zich al gauw terugtrekken. Dank zij de gehate conscriptiewetten kan hij voortdurend beroep doen op nieuwe rekruten om de verliezen van de mensenvretende oorlogsmachine weer aan te vullen.

A. Mestdagh werd opgeroepen in de cruciale periode van 1813.

Hij moet naar Brugge trekken waar de verzamelplaats is van de "conscrits". Blijkbaar bevond hij zich daar al een tijdje want hij schrijft in de aanhef van zijn eerste brief dat hij maar op 7 mei de stad heeft moeten verlaten.

Vandaar gaat de tocht naar Roeselare, Menen, Rijsel.

Hij meldt dat Carolus Kerkove daar naar huis gegaan is; een versluisde uitspraak, die waarschijnlijk betekent dat hij ontvlucht is en gedeserteerd.

Vandaar trekken ze naar Douai. Ze missen hun transport naar Arras en nemen de weg naar Cambrai. Daar worden ze bedreigd met gevangenisstraf. Maar ze kunnen toch weer op weg, ditmaal naar Bapaume. Daar krijgen ze van de burgemeester een geleidebrief om naar Parijs te trekken.

In Parijs staat hij verbaasd over de omvang van de stad - groter dan Brugge, Rijsel en Gent samen - en gaat naar de "keizerens courbovoo", vermoedelijk Versailles. ????

Zij worden daar uitgekozen om te dienen als kanonnier onder de keizerlijke garde. Dat moesten grote en stevige kerels zijn. A. Mestdagh is volgens de persoonsbeschrijving 1m 77 groot en beantwoordt qua lengte zeker aan de criteria.

Hij wordt naar La Fère in Picardië gezonden om zijn opleiding te beginnen. Daar aangekomen bemerkt hij de wanorde en het gebrek aan instructeurs. Hij heeft ook last met de Franse taal.

Na zijn opleiding vernemen wij niets meer van hemzelf tot hij vanuit Frankfurt een tweede brief schrijft, gedateerd op 8 juli 1813.

In de documenten steekt er echter een bericht gedateerd op 11 juli, uitgaande van de 9° Compagnie van de keizerlijke garde dat de genaamde Augustin Mestdagh op 13 juni laatst naar de "grande Armée" vertrokken is. Waarschijnlijk is hij vanuit Lafère over Reims naar Luxemburg gegaan om dan op Frankfurt te marcheren. (Zie reis van Hennequin-Callenfels).

Vanaf Mainz kunnen wij hem weer volgen. In zijn tweede brief schrijft hij dat hij na een nacht logement 's morgens vroeg de Rijn oversteekt. Hij is onder de indruk van de stroombreedte - 3 maal zo breed als de handelskom te Brugge. Na de overtocht trekken ze 9 uren verder tot aan Frankfurt. Daar schrijft hij de hier vermelde tweede brief. Hij verhaalt over de vele Russische gevangenen en over de moord op 6 huzaren. Hij meldt dat hij is ingedeeld in de grote compagnie van de kanonniers van de keizerlijke garde. Hij vraagt naar de gezondheidstoestand van zijn broer Joannes. Mogen wij hieruit afleiden, zoals Hubertine Mestdagh in haar familiestamboom vermoedt, dat ook hij soldaat was in het leger van Napoleon? Of beschikte zij nog over andere bronnen om dit te bevestigen? In het slot van zijn brief schrijft hij: "A. Mestdagh ongelukkigen soldaet...". Dit staat niet in de eerste versie van de brief! Kleine fantasie van de kopiist of werkelijkheid? Zelfs als het een fantasietje is van de kopiist dan zal het toch werkelijkheid geweest zijn, maar dat kon hij waarschijnlijk niet door de censuur krijgen.

Wij vernemen niets meer tot hij op 14 augustus 1813 een brief schrijft vanuit Bautzen, 60 km voorbij Dresden op de bovenloop van de rivier de Spree.

Daar vernemen wij dat hij een brief heeft ontvangen op 12 augustus. Blijkbaar functioneerde de legerpost nog perfect, ondanks de moeilijke oorlogsomstandigheden. Over de inhoud zegt hij weinig, alleen is hij verwonderd dat men hem thuis of in de administratie van zijn geboorteland als deserteur beschouwt. Wellicht waren de desertie verhalen legio en ook uit het verhaal van de drie Sluisse soldaten kunnen wij opmaken dat zij zichzelf in Leipzig eerder als ramptoeristen zien dan als strijders van de "Grande Armée".

Augustin Mestdagh komt in Bautzen aan in augustus 1813, dat is bijna drie maanden na de slag van Bautzen waar Napoleon de overwinning behaalde, maar hij was niet in staat de vijandelijke terugtrekkende geallieerden te achtervolgen, bij gebrek aan cavalerie en door uitputting van zijn troepen.

A. Mestdagh ziet een "stede waer dat er niet een huis meer geel en stond, al in stukken geschoten". Hij is ervan overtuigd dat hij nog verder moet optrekken: "wij moeten nog voorder gaen" en "wij moeten voords naer het groot leger". Maar daar zal niet veel van terecht komen. Napoleon trekt zich terug uit Rusland en duidt Leipzig aan als verzamelplaats voor zijn legers.

Bautzen ligt ca 150 km ten oosten van Leipzig. De 9° compagnie van de keizerlijke garde, waarin A. Mestdagh diende zal waarschijnlijk ook aan dit bevel gehoor gegeven hebben. Als Augustin Mestdagh niet gesneuveld is tussen 14 augustus en 16 oktober, dan is het goed mogelijk dat hij in de slag van Leipzig om het leven kwam.

De familie heeft nooit meer iets van hem gehoord.

Hij deelde waarschijnlijk het lot van de 20.000 doden aan de Franse zijde in de grote slag der volkeren van Leipzig 16-19 oktober 1813.

Zijn brieven werden zorgvuldig bewaard door de familie, in het bijzonder door Joseph Mestdagh, kosten-onderwijzer van Westkapelle. Zij zijn wellicht langs zijn zoon Hendrik, eveneens kosten-onderwijzer te Westkapelle en zeer geïnteresseerd in de geschiedenis van de kerk (hij schreef een boek in handschrift, dat nu spoorloos is maar waarvan de kladschriften nog bewaard zijn) overgegaan op zijn zoon Emile Jozef Mestdagh. Deze was de vader van Hubertine die de stamboom schreef. De brieven zijn daarna in handen gekomen van Paul Mestdagh en later van zijn zus Elisabeth Mestdagh die deze heeft laten deponeren in het parochiearchief van Westkapelle. Nergens kunnen wij opmaken waar Augustin woonde. Hij was geboren in Waardamme en waarschijnlijk woonde hij daar ook op het ogenblik van inlijving in het leger.

